

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det till lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden fogas en bestämmelse enligt vilken minoritetsombudsmannen ska göra och låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering. Syftet med propositionen är att få lagstift-

ningen att motsvara rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

MOTIVERING

1 Nuläge

Rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (diskrimineringsdirektivet) och rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för lika behandling i arbetslivet har i Finland införlivats med den nationella lagstiftningen genom lagen om likabehandling (21/2004), lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) och genom vissa bestämmelser i arbetsavtalslagen (55/2001), sjömanslagen (423/1978), statstjänstemannalagen (750/1994) och lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003). I landskapet Åland har diskrimineringsdirektivet införlivats med lagstiftningen genom landskapslagen om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland (66/2005) och landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen (67/2005).

Syftet med direktiven är att fastställa en ram för bekämpning av diskriminering på sådana grunder som är förbjudna för att

genomföra principen om likabehandling i Europeiska unionens medlemsstater.

Enligt artikel 13 i diskrimineringsdirektivet ska medlemsstaterna utse ett eller flera organ för främjande av likabehandling av alla personer utan åtskillnad på grund av ras eller etniskt ursprung. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att behörigheten för dessa organ omfattar att på ett oberoende sätt bistå personer som utsatts för diskriminering genom att driva klagomål om diskriminering, att genomföra oberoende undersökningar om diskriminering och att offentliggöra oberoende rapporter om och lämna rekommendationer i frågor som rör sådan diskriminering.

I Finland är det minoritetsombudsmannen som sköter de uppgifter som anges i artikel 13 i diskrimineringsdirektivet. Med stöd av 1 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden finns det i anslutning till inrikesministeriet en minoritetsombudsman för förebyggande av etnisk diskriminering, främjande av goda etniska relationer, tryggande av etniska minoriteters och utlänningars ställning och rättigheter samt för

övervakning av principen om etnisk icke-diskriminering. Minoritetsombudsmannen är självständig och oberoende i sin verksamhet.

Enligt 2 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden ska minoritetsombudsmannen övervaka att lagen om likabehandling följs, främja goda etniska relationer i samhället och följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter. Minoritetsombudsmannen ska också rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället samt ta initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat. Minoritetsombudsmannen ger dessutom information om lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och om lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av den och utför de uppgifter som minoritetsombudsmannen har enligt utlänningslagen (301/2004).

Minoritetsombudsmannen ska dessutom i samarbete med andra myndigheter övervaka att alla bemöts lika oavsett etniskt ursprung.

När minoritetsombudsmannen observerar etnisk diskriminering ska denne genom anvisningar och råd försöka förhindra att diskrimineringen fortsätter eller upprepas. Minoritetsombudsmannen kan enligt lagen ta initiativ och ge rekommendationer och råd som syftar till att förbättra goda etniska relationer och främja etniska minoriteters ställning.

Ärenden som gäller etnisk diskriminering kan anhängiggöras via minoritetsombudsmannen. I fråga om ärenden som gäller etnisk diskriminering och som anmälts till minoritetsombudsmannen har denne rätt att hänskjuta eller vidareanmäla ärendena till den behöriga myndigheten. Minoritetsombudsmannen kan bifoga sitt utlåtande i de ärenden som hänskjuts.

Om minoritetsombudsmannen anser att ett ärende är av avsevärd betydelse för förebyggande av etnisk diskriminering, kan ombudsmannen bistå den som blivit utsatt för etnisk diskriminering då det gäller att trygga hans eller hennes rättigheter eller vid behov i detta syfte skaffa den diskriminerade rätts hjälp.

Minoritetsombudsmannen utför inom sitt ansvarsområde även undersökningar och utredningar om diskriminering. Minoritetsombudsmannen har bl.a. utrett problem som gäller romernas boendefrågor, metoder att ingripa i rasism på webben, behandlingen av rasistiska motiv vid förundersökningar och rättspraxis, utvecklingen av rådgivningstjänster som förebygger etnisk diskriminering samt tryggande av rättssäkerheten. Arbetet med utredningar om diskriminering har begränsats av att minoritetsombudsmannens byrå har snävt tilltagna resurser.

Utredningar om diskriminering utförs i Finland inte bara av minoritetsombudsmannen utan även av andra myndigheter, delegationer, organisationer, universitet och forskningsinstitutioner. T.ex. Förbundet för mänskliga rättigheter rf har publicerat årsrapporter om etnisk diskriminering sedan år 2000 och senast en mera omfattande publikation om olika grunder för diskriminering tillsammans med vissa andra organisationer (Diskriminering i Finland 2006). Avsikten är att effektivisera insamlingen av information och rapporteringen genom att skapa ett nationellt system för att följa upp diskrimineringen. På detta sätt kan man förbättra förutsättningarna för att bedöma resultaten av politiken mot diskriminering och hur åtgärderna ska inriktas. Rapporteringen bidrar till att göra diskrimineringen synlig och stöder på det sättet verksamheten för bekämpning av diskriminering. Systemet för uppföljning och rapportering genomförs tillsammans med olika myndigheter, frivilligorganisationer och arbetslivets parter. Inrikesministeriet samordnar utvecklandet av systemet.

2 Föreslagna ändringar

Europeiska gemenskapernas kommission har inlett ett tillsynsförfarande som gäller genomförandet av diskrimineringsdirektivet på finländska fastlandet och i landskapet Åland (kommissionens tillsynsförfarande 2006/2451). Enligt kommissionen har diskrimineringsdirektivet till vissa delar inte införlivats på behörigt sätt med den nationella lagstiftningen. Kommissionen anser bl.a. att Finland inte har föreskrivit om behörighet att utföra oberoende utredningar i frågor som

gäller diskriminering för något sådant organ för främjande av likabehandling som avses i artikel 13 i diskrimineringsdirektivet. Enligt kommissionen har Finland därmed inte införlivat artikel 13 i diskrimineringsdirektivet på behörigt sätt med den nationella lagstiftningen.

I sitt svar på kommissionens motiverade yttrande (14.12.2007, HEL 6104-19) meddelade Finland att även om minoritetsombudsmannen och delegationen för etniska relationer utför oberoende utredningar i frågor som gäller diskriminering inom ramen för sina ansvarsområden kommer lagstiftningen att preciseras uttryckligen på det sätt kommissionen önskar.

Det föreslås att 2 § 1 mom. i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden ändras så att det i momentet intas en bestämmelse enligt vilken minoritetsombudsmannen åläggs att göra eller låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering. I momentet föreslås dessutom några mindre, närmast tekniska ändringar.

Utredningar och undersökningar om hur etnisk likabehandling förverkligas är en viktig del av minoritetsombudsmannens sakkunniguppgift i syfte att främja förverkligandet av likabehandling mellan olika etniska grupper och förbättra de etniska minoriteternas ställning och rättigheter. Minoritetsombudsmannen ska självständigt definiera vad som ska utredas och undersökas och hur verksamheten ska genomföras.

3 Propositionens konsekvenser

Vid minoritetsombudsmannens byrå finns det för närvarande sju tjänster utöver minoritetsombudsmannens tjänst. Minoritetsombudsmannens uppdrag är omfattande. De snävt tilltagna personalresurserna och verksamhetsanslagen har begränsat verksamhetsmöjligheterna. Personalresurserna har huvudsakligen inriktats på att svara på kundkontaktorna och reda ut de problemsituationer som kommer fram vid dem. Minoritetsombudsmannens resurser behöver förstärkas för att det ska vara möjligt att göra och låta göra utredningar om etnisk diskriminering. Kostnaderna täcks med verksamhetsanslagen

för inrikesministeriets förvaltningsområde och med beaktande av finansieringsramarna.

Det är viktigt att producera oberoende information om diskriminering såväl ur nationell synvinkel som för tillsynen av hur de internationella avtal som binder Finland genomförs. Minoritetsombudsmannens undersöknings- och utredningsverksamhet är oberoende av andra aktörer, men verksamheten fördjupar samtidigt den information som skaffas genom systemet för uppföljning av uppgifter om diskriminering.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid inrikesministeriet. Utlåtanden om propositionen har begärts av justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, minoritetsombudsmannens byrå och inrikesministeriets migrationsavdelning.

I remissutlåtandena fanns inga anmärkningar på innehållet i propositionen. Minoritetsombudsmannen framhöll att resurserna vid minoritetsombudsmannens byrå behöver förstärkas för att utredningar om genomförandet av etnisk jämlikhet ska kunna göras och låta göras.

Kommissionens tillsynsförfarande som nämndes ovan gäller även nationellt genomförande av vissa andra artiklar i diskrimineringsdirektivet. Justitieministeriet har berett en regeringsproposition för precisering av 2 § 2 mom. 4 punkten i lagen om likabehandling. Ändringen gäller lagens tillämpning på relationer mellan enskilda i fråga om utbud av och tillgång till sådant boende och sådan lös och fast egendom och sådana tjänster som tillhandahålls allmänheten eller som allmänheten har tillgång till. Den 23 maj 2008 överlämnades regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 7 § i lagen om likabehandling (RP 67/2008). I propositionen föreslås en precisering av den bestämmelse som gäller särbehandling som tillåts av orsaker som hänförs till arbetsuppgifternas art och deras utförande. De ovan nämnda propositionerna är inte till innehållet beroende av denna proposition utan de kan behandlas i riksdagen var för sig.

Den jämlikhetskommitté som justitieministeriet tillsatt den 25 januari 2007 bereder en

totalreform av jämlikhetslagstiftningen. Kommittén behandlar även minoritetsombudsmannens uppgifter och ställning. Kommitténs mandatid går ut den 31 oktober 2009.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av 2 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 13 juli 2001 om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 22/2004, som följer:

2 §

Uppgifter

Minoritetsombudsmannen ska

- 1) övervaka att lagen om likabehandling (21/2004) följs på det sätt som bestäms i den nämnda lagen,
- 2) främja goda etniska relationer i samhället,
- 3) följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter,
- 4) göra och låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering,
- 5) rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om

olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället samt ta initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat,

6) ge information om lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av nämnda lagstiftning,

7) utöva sin rätt att bli hörd enligt utlänningslagen (301/2004).

 Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 12 juni 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Migrations- och Europaminister *Astrid Thors*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av 2 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 13 juli 2001 om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 22/2004, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Minoritetsombudsmannen skall

1) övervaka att lagen om likabehandling (21/2004) följs på det sätt som bestäms i den nämnda lagen,

2) främja goda etniska relationer i samhället,

3) följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter,

4) rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället samt ta initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat,

5) ge information om lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och om lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av den,

6) utföra de uppgifter som minoritetsombudsmannen har enligt utlänningslagen (378/1991).

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter

Minoritetsombudsmannen ska

1) övervaka att lagen om likabehandling (21/2004) följs på det sätt som bestäms i den nämnda lagen,

2) främja goda etniska relationer i samhället,

3) följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter,

4) *göra och låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering*

5) rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället samt ta initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat,

6) ge information om lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och om lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av nämnda lagstiftning,

7) *utöva sin rätt att bli hörd enligt utlänningslagen (301/2004).*

Denna lag träder i kraft den 20 .
